

AZƏRBAYCAN UŞAQ ƏDƏBİYYATI ANTOLOGİYASI

II

BAHARIN GƏLİŞİ

Düzlərdə qar əridi,
Qış dağlara çəkildi.
Yerdən novruzgülülər
Baş qaldırdı, dikəldi.

Mürgülü bənövşələr
Yuxusundan oyandı.
Budaqlarda yarpaqlar
Yaşıl işıq tək yandı.

Sevinərək "Yaz gəlib!" –
Deyirdi ağacdələm.
Meşənin qapısını
Döyürdü ağacdələm!

– Açı, aç qapılarını,
Sevimli bahar gəlir!
Gözün aydın, ay meşə,
Budaqlara bar gəlir!
Təzə qonaqlar gəlir,
Sevimli bahar gəlir...

BULAĞIN EVİ

Bulağın evinə bax,
Yaraşılıq, qəşəngdi.
Balaca qapısı var,
Elə bil ki, pətəkdi.

Kimsə girməyib hələ
O qapıdan içəri.
Ordan çıxan bol sudan
Biz doyunca içərik.

Bulağın səxavəti
Kaş ki, hamıda ola.
Qapısına gələni
Əliboş salmaz yola.

İç, nə qədər içirsən,
Qablarını da doldur.
Qəlbi açıq olanın
Varı, dövləti boldur.

Bulağın damı üstə
Qar yağar, dolu düşər.
Ancaq evinə təkçə
Yağışın yolu düşər.

Gecə-gündüz işləyir,
Yox gözünün yuxusu.
Arı güldən bal çəkir,
O, yağışdan sərin su.

BİR SUALIN ON CAVABI

Səsimlə bir qışqırıb
Belə sual verdim mən:
– Ən gözəl yer haradı
Bu dünyada görəsən?

Sualı eşidən tək
Sanki dil açdı, dindi.
Quş dedi ki, səmadı,
Tülkü söylədi: – Hindi.

Balıq dedi: – Dənizdi,
Arı dedi: – Güllükdü.
Dəvə dedi: – Qanqallıq,
Ulaq dedi: – Küllükdü.

Ağac dedi: – Torpaqdı,
Yarpaq dedi: – Budaqdı.
Quzu dedi: – Çəməndi,
İnsan dedi: – Vətəndi.

AĞ YOLLARIN YOLÇUSU

Əlimdə quş tutmuşam,
Ona yaxşı baxın bir.
Dimdiyiylə dənlemir,
Dimdiyiylə dən səpir.

Kim bilir Əlifbanı,
O dənləri "dənləsin".
Quşum mahnı oxuyur,
Onu hamı dinləsin.

Birdən dönür yolçuya,
Yeriyir, batmır qara.
Gedir, dümağ düzlərdə
İzi qalır qapqara.

Onun yolu dolama,
Onun yolu dimdikdi.
Ayağına fikir ver,
Elə bil ki, dimdikdi.

O səyyahın dalınca
Sən də gedəsən gərək.
O yolçu – karandaşdı,
Qarlı düzlər – ağ vərəq...

DƏYİRMANIN NƏĞMƏSİ

Mən öpdüm, oxşadım arxı,
Dedim: – Boyun uzun olsun!
Köynəyimdən keçirdim ki,
Dönüb mənim qızım olsun.

Sevdim, əzizlədim onu,
Heç məni salmadı saya.
Axıb getdi, aşağıda
Qovuşdu anası çaya.

KİMDİR QAPINI DÖYƏN

– Kimdir qapını döyən? –
Kimdir bu gecə vaxtı?
– Budağından ayrılmış
Bir saralmış yarpaqlı.
– Nə istəyirsən axı?
– Aç qapını ahəstə,
Uçub qonum yazdığın
"Payız" şeirinin üstə...
– Kimdir qapını döyən? –
Kimdir bu gecə vaxtı?
– Öz yarpaq balasından
Ayrı düşən budaqdı.
– Nə istəyirsən axı?
– Yuxu getmir gözümə.
Mənim yarpaq balamı
Qaytar mənim özümə!

YAĞIŞ, KİRPİ, GÖZ YAŞI VƏ KİRPİK

Kirpilərin çətiri
Biz-biz, iynə-iynədi.
Damcı ona sancılıb,
Göyüm-göyüm göynədi...

Yenə hava tutulub,
Yenə şimşəklər çaxır.
Kirpilərin üstünə
Yağış yağmağa qorxur..

Kirpiyə sancılmaqdan
Çəkinir yaz yağışı.
Kirpiyə sancılmaqdan
Niyə qorxmur göz yaşığı?!

Yağış altında bir qız
Ağlayır acı-acı.
Kiirpiklər göz yaşına
Olubdur dar ağacı...

MEŞƏDƏ YARIŞ

Bu meşənin qoynunda
Gör nə qədər ağac var.
Bir-biriylə yarışır
Elə bil bu ağaclar.

O qalxdıqca bu qalxır,
Bu qalxdıqca o qalxır.
Qonşu qonşuya baxıb,
Özünü oda yaxır.

Meşədəki bu yarış
Bil ki, deyil havayı.
Ağac tez boy atmasa,
Əldən çıxar nur payı.

Hər biri çalışır ki,
Olsun bir az da uca.
Günəşin işığıdı
Gəl-gəl deyən ağaca.

GECƏ YAĞIŞ YAĞANDA

Çəməndə gəzmək üçün
Məni çağır gecələr.
Güllərin yuxusuna
Yağış yağır gecələr.

Yağış nəgmə oxuyur,
Lal olmuşam heyrətdən.
Addım səsləri gəlir
Elə bil ki, həyətdən.

Damcılardan səsindən
Ayna tək sınır sükut.
Yağış ayaqlarıyla
Çölləri gəzir bulud.

Yağışın qədəmini
Çəmən öpür sevincək.
Onun gəzdiyi yerdə
Tapdanmır ki, gül-çiçək.

PƏNCƏRƏDƏN BAXAN BUDAQ

Budağa bax, budağa,
Hey ucalır, qalxır o.
Boylanıb pəncərədən
Evimizə baxır o.

Deyirəm ki, utanma,
Keç içəri, ay budaq.
Evdə tək darıxıram,
Gəl birlikdə oynayaq.

Yalvarıram nə qədər,
Bəs niyə baxmır sözə?
Yəqin anası ağac
Onu buraxmır bizə.

ÇİÇƏYİN XAHİŞİ

Üstünə arı qondu,
Yelləndi zərif çiçək.
Deyin, harda görmüsüz
Belə qəşəng yelləncək?

Arı yaman sevindi,
Baxdı çölə, çəmənə.
Çiçəyə söylədi ki,
Nə arzun var, de mənə!

Çiçək yaman utandı,
Çiçək yaman qızardı.
Ondan bir az aralı
Balaca bir gül vardı.

Söylədi ki, arıcan,
Çıxma, çıxma sözümdən.
Uç, mənim əvəzimdən
Öp o gülün üzündən!

QAYADAN ATILAN SU

Yuxarıda büllür tək
Şəffaf olan suya bax.
Şəlaləyə çatanda
Rəngi olur ağappaq.

Haray salır, kimisə
Köməyinə çağırır.
Qayadan atılanda
Qorxusundan ağarır...

KÖZƏRƏN YARPAQLAR

Günəşin işığı
Saraldıbdır üzünü? –
Gün altında qalmısan
Sən axı yay uzununu!

Ay qızılı yarpağım,
Yaşıldan gözəlmisən?
Yanağından od damır,
Elə bil közərmisən.

Ay sərçə, payız gəlib,
Ağaca qonma daha.
Közərmiş yarpaqlardan
Qanadın od alar, ha?!

PARAŞÜT

Təyyarənin gözündən
Qopdu bir damla yaş tək.
Aşağıya endikcə
Onu şişirti külək.

Mavi göydə balaca
Adadı bu paraşüt.
Uçuşun sonundakı
Nidadı bu paraşüt...

OVÇU VƏ TURAC

Addım səsi eşidib,
Turac havaya uçdu.
Ovçu əlində tüfəng
Ovun dalınca düşdü.

Düz "Qırmızı kitab"ın
Üstünə qondu turac.
Bunu görəndə ovçu
Geri döndü naəlac...

KÜLƏK KİTAB OXUYUR

Dənizin sahilinə
Endim atamla birgə.
Dalğalar sıra-sıra,
Dalğalar cərgə-cərgə.

Dəniz sanki kitabdı,
Hər dalğa varağıdı.
Onu səhifələyən
Küləyin barmağıdı.

Külək yaman tələsir,
Belədən-belə ötür.
İstəyir ki, dənizi
Oxusun sətir-sətir...

HƏMƏRSİN KOLLARI

Həmərsin kollarında
Açılıb ağ çiçəklər.
Elə bil budaqlara
Qonub ağ kəpənəklər.

O zərif kəpənəklər
Birdən qanad açdılar.
Hərəsi öz yerində
Meyvə qoyub uçdular.

AĞ BAYRAQ

Dənizə bax, dənizə,
Nəğmə yatır dilində.
Dalğalar elə bil ki,
Ağ bayraqdır əlində.

Dəniz yaman hirslənib,
Nərə çəkir, bəs demir.
Ağ bayraq qaldırsa da,
Təslim olmaq istəmir...

GÜNƏŞ QÜRUB EDƏNDƏ

Günəş hər şeydən uludu,
Günəş hər yerdən ucadı.
Ağacın, otun, zəminin
Əlindən tutub ucaldır.

Günəş elə müqəddəsdir,
Hamıya bir gözlə baxar.
Günəş qürub edəndə də
Heç kəsə çevirməz arxa...

QAYĞIKEŞ QONŞULAR

Tufan bərk silkələdi
Meşədə bir ağacı.
Ağac az qaldı aşa,
Ağladı acı-acı.

Nə yaxşı ki, yazığın
Dörd yanında ağac var.
Yıxılmağa qoymadı
Onu qonşu ağaclar.

Hər tərəfdən girdilər
"Yaralı"nın qoluna.
O, təzədən dirçəldi,
İşlər düşdü yoluna...

GÜNƏŞ NİYƏ BÜTÖVDÜ

– Niyə Ay para olur,
Günəş – bütöv həmişə?
– Xırdalanmaq, kiçilmək
Yaraşmır ha Günəşə...

Ona görə bütövdü,
Ona görə uludu.
Şəfəqləri qılınc tək
Parçalayır buludu.

YAŞIL İŞIQ

Ağaclara baharın
İliq nəfəsi dəycək,
Budaqlarda yarpaqlar
Yandı yaşıl işiq tək.

Tez ol, tez ol, əzizim,
Bizi səsleyir bahar.
Açılıb meşələrin
Qoynuna gedən yollar.

AĞAC BOŞ QAYTARMADI

Ağacın dibindəki
Torpağa bax, çat-çatdı.
Nə yaxşı ki, tez gördüm,
Onun hayına çatdım.

Bir vedrə su apardım,
Tökdüm, ləzzətlə içdi.
Budaqlardan almalar
Qopub vedrəmə düşdü.

Necə gözəldir ətri,
Necə əladır dadı!
Pay apardığım qabı
Ağac boş qaytarmadı...

YAYLAQDA

İnəklər otlayırdı
Yaylaqda şirin-şirin.
Onlara baxıb dedi
Bizim balaca Şirin:

– Ata, dağların otu
Nə üçün yumşaq olur?
İnək yaşıl ot yeyir,
Südü niyə ağ olur?

KOR KÜLƏK

Ay külək, o yandan əs,
Ay külək, bu yandan keç.
Hara gəldi gedirsən,
Deyəsən görmürsən heç.

Gah daşa çırpılırsan,
Gah dağa çırpılırsan.
Gah da ki, qələməli
Budağa çırpılırsan.

Gözün görsəydi əgər,
Dayanıb bir anlığa,
Yolunu dəyişərdin,
Girməzdin tikanlığa...

İSTIXANA

Atam istixanada
Çiçək əkib-becərdi.
Qışın oğlan çağında
Ləkdə şitil cücərdi.

Axı istixananın
Örtülü olur üstü.
Yeri isti olanda
Toxum bitir əlüstü.

İstixana qışda da
Süfrələri bəzəyir.
İstixana şüşəsi
Lap qalxana bənzəyir.

Nə qədər sərt olsa da
Qışın şaxta qılınıcı –
Şüşə qalxan üstündə
Əzilir xıncım-xıncım...

TEZ BOY AT

A körpəcə ağacım,
Səni hara aparım?
Kiçik budaqlarını
Dana-buzov qoparıb.

Qoruyuram mən səni,
Qoy əməyim batmasın.
Tez boy at, inəklərin
Ağzı sənə çatmasın...

DƏMİR YUMAQLAR

Yolbasan yola çıxıb,
Küçəmiz təzələnir.
Təkərləri elə bil
Yumaqdı, çözələnir.

Aldatmıram mən sizi,
Gəlin baxın, uşaqlar.
Fırlandıqca, açılıb
Küçə olur yumaqlar...

ƏKS-SƏDA

Saç-saqqalı ağdı bu,
Dağdan ağır dağdı bu.
Adama söz qaytarır,
Elə bil uşaqdı bu.

DƏNİZ NİYƏ DUZLUDUR

– Dəniz niyə duzludur? –
Fikirləş yaxşı-yaxşı.
– Sularına qarışıb
Balıqların göz yaşı.

YAŞIL QAYIQ

Budağa dırmanan zaman
Heç bilmədim necə oldu –
Balası yığıldı suya,
Yazıq ana haray saldı.

– Mənim balaca qarışqam
Gölməçədə əsir, kömək!
Dönüm gözüne, ay ağac,
Yarpağını əsirgəmə!

Ağac yamanca kövrəldi,
Tez suya bir yarpaq atdı.
O, boğulan qarışqanın
Vaxtında dadına çatdı.

Qalxdı yarpağın üstünə,
Qarışqa cəld çıxdı sudan.
Kiçik yarpaq gölməçədə
Dönüb oldu yaşıl ada.

Ana qarışqa indi də
Yaz mehini tutdu dilə:
– Ağrın alım, o yarpağı
Gətir yanıma, sahilə.

Yaşıl ada qayıq oldu,
Yavaş-yavaş üzüb gəldi.
Qarışqa öz anasının
Ürəyini üzüb gəldi...

KAKTUS

Kaktus sanki kirpidi,
Yumulub yumaq kimi.
Əl uzatsan, oxları
Sancılar sancaq kimi.

Ona mehriban olsan,
Mütləq açacaq çiçək. –
Kirpi kimi yavaşca
Tikanlar arasından
Burnunu göstərəcək...

BİR GÖZ, YA İKİ

– Bir göz yaxşı görür, iki?
– Oğlum, aydın şeydi bu ki,
Əlbəttə, iki.
Razılaşmır bu cavabla,
Gursel turşudur üzünü:
– Ovçu nişan alanda bəs
Niyə yumur bir gözünü?

BAĞDA MEYVƏ DƏRƏN QIZ

Bağda meyvə dərən qız
Oxuyur həzin-həzin.
Yarpaqlar hey titrəyir,
Dolub güllərin gözü.

Almalar sırğa kimi
Aşağıya sallanıb.
Meyvə dolu budaqlar
Nəğmədən xoşallanıb.

Elə bil ağacların
Nur çilənib üzünə.
Qopub düşmək istəyir
Meyvələr öz-özünə...

AXŞAMDAN

– Kirpiklərin açılmır,
Bu nə işdi, ay Səhər?
Deyəsən heç üzünü
Yumamısan bu səhər.

– Dünən dərsə gecikdim,
Danladılar üzümü.
Ona görə axşamdan
Yumuşam əl-üzümü...

FAYDA VƏ QAYDA

Hər işin bir
Qaydası var,
Hər işin bir
Faydası var.
Öyrənməsən
Qaydasını,
Görəmməzsən
Faydasını...

